

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Praxis Cvræ Pastoralis Præcipve Circa Repentina & Generaliora

Possevino, Giovanni Battista Bernardino

Coloniæ Agrippinæ, 1645

Tractatvs Brevis De Modo, quo gerere se debet Sacerdos cum agonizante,
seu moribunde.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42220

TRACTATUS BREVIS DE MODO,
quo gerere se debet Sacerdos cum agoni-
zante, seu moribundo.

AD moribundum ex præscripto D. Iacobi
in sua canon. sub fin. inducendus est Sa-
cerdos: de quo immeritò quæri potest,
quomodo in casu tanti momenti se gerere de-
beat? *Primo* igitur curare debet in seiplo cor-
dis puritatē & innocentiam, per quam in graui
necessitate proximi sit Deo gratus mediator.

Secundo, sinceram habere intentionem, tan-
tumque duci zelo diuini honoris, & compassio-
ne proximi de vita periclitantis.

Tertio, nonnectere moras: sed statim ac vo-
catus est, adire infirmum, ad obuiandum peri-
culo, quod esse potest, malè moriendi: quo nul-
lum est formidabilius, cum sit summi mali, idq;
irreparabiliter.

Quarto, colloquia salutaria cum eo miscere,
præsertim de Dei erga nos providentia, de que
dilectione, qua (ex Ioan. 3.) *ipse sic dilexit mun-
dum, ut filium suum vnigenitum daret, ut omnis
qui credit in eum non pereat, sed habeat vitam æ-
ternam.* Atque, si à Medicis didicerit non esse
sperandum de ipsius vita, prudenter & suauiter
in nomine Domini ipsum monere debet: sicut
Isaias cap. 38. Ezechiam regem, his verbis: *Hæc
dicit Dominus: Dispose domui tuæ, quia tu mo-
rieris, & non viues.* Moneo igitur, ut testamen-
tum condas, quum primum potes: ut à munda-
nis totaliter mentem transferas ad æterna, pro-
ut expedit tibi ad animæ salutem: alienum re-
stituen-

stituen-

firuendo, si iniuste detineas: & iniungendo eleemosynas in subsidium pauperum, & Missas, aliaque suffragia ecclesiastica pro remedio animæ tuæ. Neque verò debet Sacerdos contentus esse, id onus committere parentibus, vel amicis, quando non caret probabilitate, quòd in ea re sint officio defuturi, timentes ei displicere, & morbi aggrauationi causam dare; quin potius in spem recuperandæ sanitatis erecturi misericorditer crudeles; cum salutare desiderium consulendi salutis animæ, in eodem infirmo reddant languidum, quod valdè roboraret apprehensio mortis imminens.

§. 1. *De ratione tranquillandi moribundum turbatum horrore mortis.*

Si contigerit infirmum turbari accepto nuntio de morte sibi imminente, tranquillandus est rationum sequentium momentis.

Prima est, quòd Deus sit absolutè Dominus vitæ nostræ, non minus quam aliarum rerum nostrarum; ideoque illam tollens non facit nobis iniuriam, quia tollit quod suum est. Dicatur ergo cum patiente Iob patienter: *Dominus dedit, Dominus abstulit, seu auferre vult, sit nomen Domini benedictum.*

Secunda est, quòd immutabili decreto ab origine mundi constitutum sit omnibus hominibus semel mori (de quò *ad Heb. 9.*) designato etiam die, qui terminet vitam, ne præteriri possit, iuxta illud in libro Iob, cap. 14. *Breues dies hominis sunt, numerus mensium eius apud te est: constituisti terminos, qui præteriri nõ poterunt.* Quia

igi-

igitur nemo potest voluntati Dei resistere, necesse est conformare se ei, qui nobis vult omne bonum Pater amantissimus: nec potest malum facere infinite bonus.

Tertia est, quòd etsi dies mortis horribilis esse solet; verè tamen melior est die natiuitatis, vt Ecclesiast. c. 7. dicitur: & pater, quia natiuitas dat initium innumeris miserijs, prout constat experientia, & per illud libri Iob, loco citato: Homo natus de muliere, breui viuens tempore, repletur multis miserijs. dies verò mortis finem iisdem imponit, iuxta illud Apoc. 14. Beati mortui, qui in Domino moriuntur. Amodò iam dicit Spiritus, vt requiescant à laboribus suis. Et illud in sequenti cap. 21 Absterget Deus omnem lacrymam ab oculis eorum; & iam non erit amplius luctus, neque clamor, neque dolor erit ultra, quia prima abierunt.

Quarta ratio est, quòd nolle mori, perinde stultum sit, ac nolle de numero hominum, quorum nullus eximitur à lege moriendi, quantumcumque potens & sanctus; nulli Monarcharum aut Sanctorum, Deo quantumuis amicissimorù (ne quidem Sanctus Sanctorum Christus, nec beatissima ipsius mater) exempti sunt. Et verendum est, ne sanitate restituta, quæ nunc adsunt adiumenta bene moriendi, postea mors subita habere non permittat. Propterea debemus nos totos diuinæ prouidentiae committere.

Quinta ratio, leniendis doloribus mortis accommodata ista est, Prudentiæ esse (prout dici solet) de necessitate facere virtutem: sicut faciemus, si dolores prædictos patienter feramus

amo-

amore Christi, qui passus est pro nobis, reli-
quens nobis exemplum, vt sequamur vestigia
eius, 1. Pet. 2. Ad quod iuuabit mentis oculis in-
tueri Christum ipsum cruce onustum, prope-
rantem ad mortis supplicium valde crudele; &
ponderare quod ab eo dictum est Matt. 10. Non
est discipulus super magistrum, nec seruus super
dominum. Sufficit discipulo, si sit sicut magister
eius, & seruo sicut dominus eius.

Sexta ratio est, quod sacrae paginae de tribula-
tionibus mentionem faciant, vt de bonis in ma-
gno pretio habendis. Act. 14. *Per multas tribu-
lationes oportet nos intrare in regnum caelorum.*
In posteriori ad Cor. c. 4. *Quod in praesenti seculo
momentaneum est tribulationis nostrae, supra mo-
dum in sublimitate aeternum gloriae pondus opera-
tur in nobis.* Ad Rom. 8. *Non sunt condigna pas-
siones huius temporis ad futuram gloriam, qua re-
uelabitur in nobis.* Et ad Hebr. 12. *Quem diligit
Deus, castigat; flagellat autem omnem filium, quem
recipit. In disciplina perseuerate. Tanquam filijs
offert se vobis Deus. Quis enim filius quem non
corripit pater? Addi potest poenas vitae futurae
esse grauissimas, & sine merito: redimi autem
per tribulationes vitae praesentis longè leuio-
res, & meritorias ex magna Dei erga nos mise-
ricordia.*

§. 2. *De virtutibus ad quarum exercitium Sa-
cerdos debet excitare & iuuare moribundum,
Ac primum de resignatione.*

Sunt aliquot virtutes, quarum exercitium ad
iustificationem peccatoris conducit, in quo cō-
sultum

Optimum est moribundum vacare; cum ex Eccle-
 siast. c. 9. nesciat homo, vtrum amore, an odio
 dignus sit: & quia aduersus illud Dæmon soleat
 suas tentationes adornare. Illæ autem virtutes
 sunt: Resignatio in Dei voluntate, pœnitentia,
 fides, spes, charitas & oratio. Exercendæ verò sunt
 sicut notauit P. Ludou. Pontanus *de perfect. Re-*
lig. tract. s. c. vlt.) per actus obedientiæ, & pa-
 tientiæ: per oblationes, & desideria; per peti-
 tiones, & gratiarum actiones. Iam tale exerci-
 tium Sacerdos exequetur nomine infirmi, ver-
 ba ipsius, si non possit linguâ, saltem mente se-
 quentis.

Quod attinet ad resignationem in volunta-
 tem Dei, ea per modum obedientiæ & patien-
 tiæ sic exercetur: Siue viuendum sit, siue mori-
 endum, *Paratum cor meum Deus, paratum cor*
meum. Non mea, sed tua voluntas fiat. Per mo-
 dum desiderij, & petitionis, sic; *Vtinam dirigan-*
tur via mea ad custodiendas iustificationes tuas,
 vt à me fiat voluntas tua in terra, sicut à sanctis
 Angelis fit in cœlo. Peto, Domine I e s u, per
 tuam sublimem resignationem in voluntate Pa-
 tris, vt mihi contingat sic pendere à tua volun-
 tate, vt verè dicam cum Apostolo: *Mihi viuere*
Christus est. & mori lucrum. Per modum oblatio-
 nis sic: Pater æterne, Filij tui sacratissimam pas-
 sionem tibi offero, vt digneris mihi largiri do-
 num patientiæ in hac mea tribulatione. Per mo-
 dum actionis gratiarum: Benedico te Deus me-
 us, ac gratias ago pro doloribus, quos sentio, cū
 valeant ad promerendam salutem æternam, to-
 lerari patienter amore tui.

§. 3. De exercitio pœnitentiæ.

Quod attinet ad pœnitentiã, commendabilis reddenda est moribundo ex eo, quod ab illius præcepto initium suæ prædicationis Dominus IESVS fecerit, Matth. 4. tribuens ei appropinquationem regni cœlorum. Cuius præcepti obseruandi necessitatem in seq. c. 13. inculcauit, dicens: *Nisi pœnitentiã habueritis, omnes simul peribitis.* Quare tanquam arreptã post naufragium tabula, debet peccator amplecti exercitium pœnitentiæ. Quod facere potest primò per modum obligationis, sic: Indignus ego tuo diuino conspectu, Domine Deus, fretus tamen misericordiã tuã infinitã, tibi offero Christi Redemptoris nostri merita, vt illorũ gratiã dones mihi cor contritum & humiliatum: quòd cum non despicias, donabis pariter opratissimã peccatorum remissionẽ & vitam æternam. Per modum desiderij, sic: *Quis mihi hoc tribuat* (Iudex constitute viuorum & mortuorum) *vt in inferno protegas me. & abscondas me, donec pertransseat furor tuus, & constituas mihi tempus, in quo recorderis mei?* Per modum petitionis, sic: *Miserere mei Domine, & salua me: quia tu solus potes facere mundum de immundo conceptum semine: Hei mihi! quia peccaui nimis in vita mea; quid faciã miser? ubi fugiam, nisi ad te, Deus meus?* Per modũ actionis gratiarũ, sic: *Gratias tibi ago, Pater misericordiarum, & Deus totius consolationis, quòd de cœlesti pœnitentiæ dono tã liberaliter prouideris, vt quouis temporis momento, illius participes effici valeamus; te dicente (per Ezechielem cap. 33.) Impietas impij non nocebit ei, in*
qua

inacunque die conuersus fuerit ab impietate sua.
 Laudate Dominum omnes gentes, laudate eum omnes populi: quoniam confirmata est super nos misericordia eius. Qui Angelis peccantibus non peccit: sed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos, ex D. Petri Epist. 2. c. 2.

Secundum se verò pœnitentia excutetur deestando propriam ingratitude cōmissam erga Deum peccando: Itemque dolendo cum prodigo de misero statu, in quem nos coniecerimus: & præ pudore non audendo cum publicano in cœlum oculos tollere: ac demum cum Diuis Petro & Magdalena, imbre lacrymarum genas rigare pro tanta bonitate & maiestate offensa. Adde & firmiter proposita emendatione, implorare diuinam misericordiam per multa, quæ habentur in Psalmis, præsertim pœnitentibus: vt. Domine, ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripas: Miserere mei Domine, quoniam infirmus sum. Non intres in iudicium meum seruo tuo, Domine, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. Si iniquitates obseruaueris, Domine: Domine, quis sustinebit: Velociter exaudi me Domine, defecit spiritus meus. Non auertas faciem tuam à me: & similia.

Ceterum si occurrat infirmus duri cordis, nec effecti ad exercitium pœnitentiæ, Sacerdos motum quendam emolliendi illum habet in nostro tractatu de Prudentia Confessarij. ideoque hic occurrat breuitatis studio.

§. 4. De exercitio Fidei.

Quod attinet ad Fidem, sine qua impossibile est placere Deo ad Hebr. c. 11. ea exercetur cre-

dendo, quæ symbolo Apostolorum continetur; siue illud ipsemet æger recitet, siue illud Sacerdos ei proponat per partes, præmittendo; Nonne viuere & mori vis in fide, quam ad salutem necessariam proponit S. Romana Ecclesia? Quòd si contingeret, infirmum ipsum aliquam tentationem pati circa credenda; ei proponi poteri: *Primò*, talia testata esse per miracula, quæ non nisi à Deo per suam infinitam potentiam fieri potuerunt: Deum autem mendacij & falsitatis testem esse non posse. *Secundò*, quòd in Christiana fide nihil vnquam, nisi sanctum & commendatione dignum deprehensum fuerit. *Tertiò*, eam prædicatam esse mundo ab omnibus integerrimæ vitæ, cum contemptu commodorum temporalium, & tolerantia tormentorum grauium, consignantibus illam sanguinis sui effusione, propriaque morte. Audiram quoque esse cum magna mutatione morum, & tantà generositate, vt quodcunque tormentorum & mortis genus pati maluerint, quàm ab ea momento temporis deficere, pleni Spiritu S. reddente illis testimonium, quòd essent filij Dei, hæredes regni cælestis, persistentes in suscepta fide.

§. 5. De exercitio Spei.

Quod attinet ad spem, consultum est illam prærobore atque viuificare circa sua propria obiecta; quæ sunt remissio peccatorum, diuinæ gratiæ consecutio, perseuerantia in eadem, & adeptio gloriæ æternæ. Ad quam viuificationem ista, præter alia, conferre possunt: Primum est, illud ad Rom. c. 8. *Qui etiam proprio Filio non peper-*

spercit. sed pro omnibus nobis tradidit illum: quomodo non etiam cum illo omnia nobis donauit? Quis accusabit aduersus electos Dei? Deus qui iustificat: quis est qui condemnet? Christus IESVS. qui mortuus est, imò qui resurrexit, qui est à dextris Dei, qui etiam interpellat pro nobis. Secundum est Christi promissio accipiendi à Deo quidquid petierimus. Petite (inquit Matth. 7. & Luc. 11) & accipietis: quærite & inuenietis: pulsate & aperietur vobis. & Ioan. 14. Quodcunque petieritis in nomine meo, hoc faciam. Qui promittit, fidelis est. possibili que est apud eum omne verbum, ut meritò dicendum sit: In te Domine speraui, non confundar in aeternum. Quoniam, confirmata est super nos misericordia tua, & veritas tua manet in aeternum. Tertiū est, Dei miseratio. de qua Psal. 102. Quomodo pater miseretur filiorum, misertus est Dominus timentibus se: quoniam ipse cognouit figmentum nostrum, seu infirmitatem nostram naturalem. Et Isaia c. 49. Nunquid mulier potest obliuisci infantem suum, ut non misereatur filio uteri sui? etsi illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiscar tui. Quartum est, benigna inuitatio diuina. Ierem. c. 3. Tu fornicata es cum amatoribus multis: veruntamen reuertere, & suscipiam te. Item Matt. 11. Venite ad me (inquit Christus) omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. Et, Eum qui venit ad me, non eijciam foras. Quintum est, enormitas peccati desperationis, quā Deo tollitur quod ei maximè proprium est, puta misereri semper & parcere: ut Ecclesia profiteretur, ipsum sic precando; Deus, cui proprium est misereri semper & parcere, &c. Absit ut sect.

tores finis Caini & Iudæ proditoris, desperationem de Dei misericordia, cuius magnitudo quâcunque magnitudinem & multitudinem quorumcunque peccatorum infinitè superat: nulli contrito corde petenti, vlllo tempore neganda, ne quidē in extremis, vt patet in S. latrone, qui cum sciret adesse sibi vitæ extremū, misericordiam petenti à Christo promissus est Paradisus. Cauendum est autem sedulò, ne aures præbeamus sophisticis rationibus Dæmonis, quibus desperationem suadere nititur; quæ omnes euanescent erectis oculis mentis ad Christum crucifixum, qui pugnavit pro nobis, vicit pro nobis: In eo enim est salus, vita & redemptio nostra, multò magis quàm in serpente à Moysè erecto fuerit salus eorum, qui morsibus serpentum morti exponebantur. Nobis sufficiat infinita esse merita Christi, quibus nobis promeruit remissionem peccatorum, diuinam gratiam, & gloriam sempiternam. Ea autem fidelibus ad ipsum conuersis applicantur sufficienter per debitum Sacramentorum vsum, quem maximè in periculo mortis commendatum esse oportet.

Iam verò spes exerceri potest per modum obedientiæ & patientiæ, sic ex Psal. 42. *Quare tristis es anima mea, & quare conturbas me: spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi salutare vultus mei, & Deus meus.* Deinde ex Psal. 21. præcedenti: *Quoniam tu es, qui traxisti me de ventre, spes mea, ab uberibus matris meæ in te proiectus sum ex utero matris meæ. Deus meus es tu, ne discesseris à me,* Præterea ex Psalm. 30. *In te Domine speravi, non confundar in æter-*

num

in iustitia tua libera me Inclina ad me au-
 tum tuam: accelera, ut eruas me. Esto mihi in
 Deum protectorem, & in domum refugij, ut sal-
 uum me facias. Quoniam fortitudo mea, & refu-
 gium meum est tu, & propter nomen tuum deduces
 me, & enutries me. Educes me de laqueo hoc, quem
 absconderunt mihi, quoniam tu es protector meus,
 & manus tuas comendo spiritum meum, redemisti
 me, Domine Deus veritatis. Et alibi Ps. 26. Si con-
 stant aduersum me castra, non timebit cor meum.
 Et Ps. 22. Si ambulauero in medio umbrae mortis,
 non timebo mala, quoniam tu mecum es. Et Iob 17. Pone
 me iuxta te, & cuiusuis manus pugnet contra me.

Amplius spes per modum desiderij aeternae fa-
 lucis (quae est illius obiectum praecipuum) exer-
 cetur usurpando illud Psal. 83. Quam dilecta ta-
 bernacula tua Domine virtutum, concupiscit &
 despicit anima mea in atria Domini. Cor meum &
 caro mea exultauerunt in Deum viuum. Quod de-
 siderium in infirmo accendi potest commemo-
 ratione bonorum, quae continentur adaeptione
 aeternae gloriae: quae sunt, liberatio a peccato &
 omni miseria, ac seruitute Diaboli: summa ex-
 pletio desideriorum, requies, honor, gaudium
 sempiternum, cum clara Dei visione & conuer-
 satione suauis cum Angelis Sanctisque; alijs, atque
 B. Virginis omnium Reginae frui iucundissimo
 conspectu: adeoque Christi IESU, qui sedet ad dex-
 teram Patris, solus Dominus & solus altissimus;
 quem & oculis a mortuis suscitati, visuri sumus,
 iuxta illud Iob 19. In carne mea vidobo Deum Sal-
 uatorem meum, quem visurus sum, & oculi mei
 conspiciuntur sunt, & non alius. Reposita est haec spes
 mea in sinu meo.

Quæ cum ita sint, quid restat infirmo, nisi ut spe tantorum bonorum se fulciens, audito de morte sibi imminente nuntio, cum exultatione dicat illud Psal. 121. *Latatus sum in his quæ dicta sunt mihi in domum Domini ibimus.* Dicat tamen sine præsumptione, & cum corde contrito & humiliato.

§. 6. *De exercitio Charitatis.*

Quod attinet ad charitatem, ad illius exercitium, quod est amare Deum super omnia, & proximum sicut nos ipsos propter Deum, inflammanda est voluntas ponderatione titulorum, quibus ad illud omni iure obligamur.

Primus est, Dei bonitas & maiestas, qua dignus est amari amore infinito. Cuius præstandi, quia capaces non sumus, finitus nobis imponitur supra omnem amorem creatum, seu, ut dici solet, qui sit super omnia, ita ut non modò nõ amplius, sed nec tantum quantum ipsum vllam creaturarum amemus; ut dicere liceat cum Dauid in Psal. 7. *Quid mihi est in caelo, & à te quid volui super terrã? Deficit caro mea, & cor meum, Deus cordis mei, & pars mea Deus in aeternum.*

Secundus titulus est, quòd Christus prior dilexerit nos, iuxta illud Ioan. 15. *Non vos me elegistis, sed ego elegi vos.* Et illud in Epist. 1. eiusdem Ioannis cap. 4. *Nos ergo diligamus Deum, quoniam Deus prior dilexit nos.* Quam, quæso, indignum esset tantum amatorem non redamare ex toto corde, & tota anima, & omnibus viribus! Id igitur studeamus obrinere ab ipso Christo illa affectuosâ D. Bonaventuræ oratione. *Transfige dulcissime Domine IESV Christe, medullas & viscera*

viscera anima mea, suauissimo ac saluberrimo amoris tui vulnere, vera, serenâq; & Apostolica sanctissima charitate, ut langueat & liquefiat anima mea. solo semper amore & desiderio tui: te concupiscat & deficiat in atria tua: cupiat dissolui, & esse tecum. &c.

Tertius titulus est, beneficiorum à Deo acceptorum magnitudo & multitudo, tam communium, creationis, prouidentia, redemptionis iustificationis & futurae gloriae (quibus alia innumera continentur,) quam particularium cuiuscunque personae. Quis enim talem ac tantum benefactorem non amet toto affectu, ac dicat ex Psal. 102. *Benedic anima mea Dominum, & omnia quae intra me sunt nomini sancto eius. Benedic anima mea Dominum & noli obliuisci omnes retributiones eius. Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, qui sanat omnes infirmitates tuas. Qui redimit de interitu vitam tuam, qui coronat te in misericordia & miserationibus. Qui replet in bonis desiderium tuum.* Unde cauendum est, ne in nos tanquam bestiis deteriores quadret illa reprobatio horrenda apud Esaiam c. 1. *Filios enutriui, & exaltaui: ipsi autem spreuerunt me. Cognouit bos possessorem suum, & asinus praesepe Domini sui, Israel autem me non cognouit, & populus meus non intellexit.*

Quartus titulus est, Christi passio, quâ maius amoris erga nos sui argumentum desiderari non potest, iuxta illud Ioan. 15. *Maiorem charitatem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Si sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret, ut omnis qui credit in*

eum non pereat, sed habeat vitam aternam. quàm indignum est aliquid præ illo amare? Eia, bone IESV, misericorditer mihi concede, vt amore tui moriar, qui amore mei dignatus es mori. Eia & tu Mater misericordiæ, fonsque amoris, fac vt ardeat cor meum in amando Christum, vt tibi complaceam. Atque mihi viuere Christus ipse sit, & mori lucrum, imitatione D. Pauli, *ex c. 1. ad Philipenses.*

Quintus titulus est, Dei in nos amoris perpetuitas; de qua Ierem. cap. 31. *Charitate perpetua dilexite, ideo attraxi te miserans tui.* Et Psal. 102. *Misericordia Domini ab aeterno: & vsque in aeternum, super timentes eum.*

Sextus est, necessitas eiusdem amoris. Namque non nisi præceptorum diuinorum obseruatione conceditur in regnum cœlorum ingressus, dicente Domino Matth. 10. *Si vis ad vitam ingredi, serua mandata.* Atque eorum primum & maximum (*ex sequenti cap. 22.*) est de amando Deo ex toto corde, ac tota anima, omnibusque viribus. Neque opus vllum meritorium esse potest, nisi fiat amore Dei, *ex priori ad Corint. c. 13.* In spiritu humilitatis igitur, & animo contrito per merita sacratissimę Passionis Christi obnixè petamus à Deo talis amoris inæstimabile donum, per quod non iam viuamus nos; viuat verò in nobis Christus.

Urgeri debet infirmus, vt, vt amori Dei adiungat amorem proximi, condonando omnibus à quibus læsus est, ac pro eis oret, imitatione Christi in cruce orantis pro suis crucifixoribus; & D. Stephani precantis pro lapidantibus, ne statuantur eis illud peccatum.

§. 7. De Oratione.

Quod attinet ad Orationem, illius exercitium opportunum est in primis in ultimo confictu ineundo cum Dæmone. Atque si infirmus vsum eius habeat familiarem, non est in illo facile interrumpendus per cohortationes prolixiores: sed finendus perseuerare in ipsa oratione, Martini imitatione, qui, vt habetur in ipsius vita, oculis ac manibus in cælum semper intentus inuictum ab oratione spiritum non relaxabat. Interea ad memoriam Dominicę Passionis, crux illi proponenda est veneranda & osculanda, petendo liberationem ab insidijs diaboli, verbis illis: *Per signum crucis, de inimicis nostris, libera nos Deus noster.*

Alios verò infirmos, qui ad eundem vsum sunt parum idonei, iuuare oportet exercitio orationum iaculatoriarum, quas dirigant: siue ad Deum Patrem ad hunc modum: *Pater noster, qui es in cælis. Sanctificetur nomen tuum. Adueniat regnum tuum, &c.* ex oratione dominica; aut sic: *Protector noster, aspice Deus, respice in faciem Christi tui, quem pro nobis in cruce mori voluisti, vt credentes in eum non pereamus, sed habeamus vitam æternam.*

Siue ad Christum ipsum, sic: *Qui in pretium redemptionis nostrę pretiosum sanguinẽ tuum fundisti, miserere mei: Saluator mundi, perfice, quod moriẽdo in me cœpisti opus meę saluationis. Subueni famulo tuo, quẽ pretioso sanguine tuo redemisti. Anima Christi sanctifica me. Corpus Christi salua me. Sanguis Christi inebria me. Aqua lateris Christi laua me. Passio Christi cõforta me. O bone IESU*

exaudi me. Intra tua vulnera absconde me. Ne permittas me separari à te. Ab hoste maligno defende me. In hora mortis mea voca me, Et iube me venire ad te, ut cum Sanctis tuis laudem te in secula seculorum. Amen.

Siue etiam ad Spiritum sanctum, sic: *Veni sancte Spiritus, reple tuorum corda fidelium, & tui amoris in eis ignem accende. Deficit virtus mea, & ecce sponsus venit, cui debeo ire obuiam. Ne permittas mea lampadi deficere oleum tua gratia, sine qua non patebit ingressus ad coelestis agni nuptias Consolator optime, dulcis hospes anima, laua quod in illa est sordidum, riga quod est aridum, flecte quod est rigidum, rege quod est deuium. Da virtutis meritum, da salutis exitum, da perenne gaudium. Amen.*

Siue ad Sanctos in cælo regnantes, peculiari-
ter ad beatissimam Dei Matrem, sic: *Monstra te esse matrem, sumat per te preces, qui pro nobis natus tulit esse tuus. Maria Mater gratia, mater misericordia, tu nos ab hoste protege, & hora mortis suscipe. Eia, aduocata nostra, illos tuos misericordes oculos ad nos conuerte: Et IESVM benedictum fructum ventris tui nobis post hoc exilium ostende. O clemens, ô pia, ô dulcis Virgo Maria.*

Siue etiam ad proprium Angelum custodem, sic: *Angele Dei, qui meus es custos, pietate superna, Me tibi commissum serua, defende, gubernas, Ut tecum valeam cælestia scandere regna. Itemq; ad sanctum Michaelem Archangelum, sic, cum Ecclesia in eius solemnitate: *Veni nobis in auxilium, Præposite Paradisi, cui Deus tradidit animas Sanctorum, ut perducas eas in Paradisum exultationis.**

orationis. Sancti Dei omnes, intercedere dignemini
pro nostra omniumq; salute.

Cæterum, quando infirmi adeò crescit infirmitas, vt nequeat, ne quidem Sacerdote dirigeute orationi incumbere, nõ est ideo cessandum: sed oportet recitare ea, quæ in Rituali ecclesiastico præscribuntur pro commendatione animæ moribundi.

Porrò tam multa in medium allata non sunt, vt omnia omnibus indifferenter accommodentur; sed nonnulla his, nonnulla illis, prout Sacerdos prudenter, consideratis circumstantijs, imploratoque Spiritus sancti cœlesti lumine, iudicabit cuius infirmo expedire, ad dirigendum ipsum in viam pacis, salutisque æternæ.

*Monita danda moribundo ex Rituali Romano,
iussu S. D. N. Pauli V. edito.*

Vt firmiter credat omnes articulos fidei, & quicquid S. Romana Ecclesia Catholica & Apostolica credit & docet.

Vt speret Christum Dominum nostrum, pro sua immensa clementia sibi fore propitium & merito eius sanctissimæ Passionis, & per intercessionem B. Mariæ Virginis & omnium Sanctorum, se vitam æternam consecuturum.

Vt toto corde diligat, & maximè diligere cupiat Dominum Deum, ea dilectione, qua illum diligunt Beati, Sanctique omnes.

Vt ob amorem Dei doleat ex corde, de omni offensa qualitercunque contra Dominum & proximum commissa.

Vt ex corde ob amorem Dei parcat omni-

Dd 7

bus,

bus, qui sibi quoquo modo fuerint molesti, aut inimici.

Vt ab ijs veniam postulet, quos aliquando dictis aut factis offendit.

Vt quem patitur dolorem & morbi molestiam propter Deum in pœnitentiam peccatorum suorum toleret.

Vt si Dominus sibi salutem corporis præstare dignabitur, proponat de cætero pro viribus suis à peccatis cauere, & eius mandata seruare.

I E S V, esto mihi I E S V S.

M O D V S C O N C I O N A N D I E T
studendi Theologiæ, à quodam magni nominis
Theologo, & Concionibus Scriptisque ce-
lebre, Studiosis ante aliquot annos
propositus.

TAMETSI ad artem concionandi & docen-
di populum pertineat, vt futurus Concio-
nator in arte Rhetorica diligenter exerceatur;
vt doctè & dilucidè dicat: puto tamen exiguum
hoc esse in hoc artis genere, quin etiam multi
putant, hanc artem diuino instinctu magis do-
ceri, quam humano auxilio. Proindeque vide-
tur locum habere hic, quod dicitur in definitio-
ne Rhetoris, qua Rhetor dicitur esse vir bonus,
dicendi peritus.

Duo ergo requiruntur in Concionatore. *Primo*, vt discat, quo pacto se habere debeat erga se; hoc est quo pacto se gerere debeat in seipso. *Secundo*, quo pacto ad populum. Concionator enim est instrumentum, quo Deus vritur
ad lu-